

Συλλογή της Νομολογίας

Υπόθεση C-193/17

Cresco Investigation GmbH
κατά
Markus Achatzi

(αίτηση του Oberster Gerichtshof για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως)

Απόφαση του Δικαστηρίου (τμήμα μείζονος συνθέσεως) της 22ας Ιανουαρίου 2019

«Προδικαστική παραπομπή – Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρο 21 – Ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία – Οδηγία 2000/78/ΕΚ – Άρθρο 2, παράγραφος 2, στοιχείο α' – Άμεση διάκριση λόγω θρησκείας – Εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία αναγνωρίζει τη Μεγάλη Παρασκευή ως ημέρα αργίας για ορισμένους εργαζομένους – Δικαιολόγηση – Άρθρο 2, παράγραφος 5 – Άρθρο 7, παράγραφος 1 – Υποχρεώσεις των ιδιωτών εργοδοτών και των εθνικών δικαστηρίων στην περίπτωση που το εθνικό δίκαιο δεν συνάδει με την οδηγία 2000/78»

1. Κοινωνική πολιτική – Ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία – Οδηγία 2000/78 – Απαγόρευση διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων – Εθνική κανονιστική ρύθμιση η οποία αναγνωρίζει τη Μεγάλη Παρασκευή ως ημέρα αργίας μόνο για τους εργαζομένους που ανήκουν σε ορισμένες Εκκλησίες – Άμεση διάκριση λόγω θρησκείας – Δικαιολόγηση – Μέτρο αναγκαίο για την προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας – Δεν συντρέχει – Μέτρο με σκοπό την αντιστάθμιση μειονεκτημάτων λόγω θρησκείας – Αναλογικότητα – Δεν υφίσταται
(Οδηγία 2000/78 του Συμβουλίου, άρθρα 2 §§ 2 και 5 και 7 § 1)

(βλ. σκέψεις 38-69, διατακτ. 1)

2. Πράξεις των οργάνων – Οδηγίες – Εκτέλεση από τα κράτη μέλη – Ανάγκη διασφάλισης της αποτελεσματικότητας των οδηγιών – Υποχρεώσεις των εθνικών δικαστηρίων – Όρια – Διαφορά μεταξύ ιδιωτών – Υποχρέωση μη εφαρμογής εθνικής ρυθμίσεως αντιβαίνουσας σε οδηγία – Δεν υφίσταται – Υποχρέωση σύμφωνης ερμηνείας – Περιεχόμενο
(Άρθρο 288, εδ. 3, ΣΛΕΕ· οδηγία 2000/78 του Συμβουλίου)

(βλ. σκέψεις 71-74)

3. Θεμελιώδη δικαιώματα – Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Ίση μεταχείριση – Απαγόρευση διακρίσεων λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων – Γενική αρχή που κατοχυρώνεται στο άρθρο 21 του Χάρτη – Αρχή η οποία αποτελεί το θεμέλιο των διατάξεων της οδηγίας 2000/78 σχετικά με την απασχόληση και την εργασία –

Δυνατότητα επίκλησης της αρχής αυτής έναντι ιδιώτη – Υποχρεώσεις του εθνικού δικαστή – Υποχρέωση μη εφαρμογής κάθε αντίθετης εθνικής διάταξης (Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, άρθρο 21· οδηγία 2000/78 του Συμβουλίου)

(βλ. σκέψεις 76-89, διατακτ. 2)

Σύνοψη

Η αναγνώριση, στην Αυστρία, της Μεγάλης Παρασκευής ως αμειβόμενης ημέρας αργίας μόνο για τους εργαζομένους που ανήκουν σε ορισμένες Εκκλησίες αποτελεί διάκριση λόγω θρησκείας την οποία απαγορεύει το δίκαιο της Ένωσης

Το τμήμα μείζονος συνθέσεως του Δικαστηρίου έκρινε με την απόφαση της 22ας Ιανουαρίου 2019, Cresco Investigation (C-193/17), ότι η αυστριακή νομοθεσία που αναγνωρίζει τη Μεγάλη Παρασκευή ως ημέρα αμειβόμενης αργίας και προβλέπει, σε περίπτωση απασχόλησης κατά την ημέρα αυτή, την καταβολή «αποζημίωσης αργίας» μόνο για τους εργαζομένους που ανήκουν σε ορισμένες χριστιανικές Εκκλησίες δεν συνάδει με το άρθρο 21 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του οποίου μπορεί να γίνει επίκληση στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ ιδιωτών, και με την οδηγία 2000/78¹.

Αντίδικοι στη διαφορά της κύριας δίκης ήταν μια επιχείρηση ιδιωτικών ερευνών και ένας από τους μισθωτούς της, ο οποίος απασχολήθηκε κατά τη Μεγάλη Παρασκευή χωρίς να του καταβληθεί η «αποζημίωση αργίας» την οποία δικαιούνται, σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο, μόνο τα μέλη ορισμένων Εκκλησιών. Ο εν λόγω μισθωτός ζήτησε από τον εργοδότη του να του καταβάλει την ως άνω αποζημίωση, υποστηρίζοντας ότι υφίσταται διάκριση λόγω θρησκείας. Το αιτούν δικαστήριο, το οποίο επιλήφθηκε της υποθέσεως, αποφάσισε να υποβάλει στο Δικαστήριο ερωτήματα ως προς το ζήτημα αν η αυστριακή νομοθεσία συμβιβάζεται με το άρθρο 21 του Χάρτη και με την οδηγία 2000/78.

Πρώτον, το Δικαστήριο έκρινε ότι η νομοθεσία αυτή εισάγει άμεση διάκριση λόγω θρησκείας κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 2, στοιχείο α', της οδηγίας 2000/78. Πράγματι, η εθνική νομοθετική ρύθμιση εισάγει διαφορετική μεταχείριση η οποία στηρίζεται άμεσα στη θρησκεία των εργαζομένων. Επιπλέον, αφορά κατηγορίες εργαζομένων των οποίων οι καταστάσεις είναι συγκρίσιμες. Ειδικότερα, τόσο η αναγνώριση της Μεγάλης Παρασκευής ως αργίας όσο και η καταβολή αποζημίωσης αργίας στους εργαζομένους εξαρτάται μόνον από την τυπική προϋπόθεση της ιδιότητας του εργαζομένου ως μέλους μίας από τις συγκεκριμένες Εκκλησίες. Συνεπώς, αφενός, οι εργαζόμενοι αυτοί είναι ελεύθεροι να αξιοποιήσουν την αργία αυτή όπως επιθυμούν, παραδείγματος χάριν για ανάπαυση και ψυχαγωγία, ενώ οι λοιποί εργαζόμενοι που θα επιθυμούσαν να έχουν στη διάθεσή τους περίοδο ανάπαυσης ή ψυχαγωγίας τη Μεγάλη Παρασκευή δεν τυγχάνουν της αντίστοιχης αργίας. Αφετέρου, οι εργαζόμενοι μέλη των συγκεκριμένων Εκκλησιών έχουν δικαίωμα στην εν λόγω αποζημίωση ακόμη και στην περίπτωση που έχουν απασχοληθεί κατά τη Μεγάλη Παρασκευή χωρίς να αισθανθούν υποχρέωση ή ανάγκη να ασκήσουν τα θρησκευτικά καθήκοντά τους κατά την ημέρα αυτή. Η κατάστασή τους δεν διαφοροποιείται ως προς το σημείο αυτό από εκείνη των λοιπών εργαζομένων που απασχολούνται κατά τη Μεγάλη Παρασκευή χωρίς να λαμβάνουν την ως άνω αποζημίωση.

¹ Οδηγία 2000/78/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2000, για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία (ΕΕ 2000, L 303, σ. 16).

Δεύτερον, το Δικαστήριο επισήμανε μεν ότι ο σκοπός που επιδιώκει η επίμαχη αυστριακή νομοθετική ρύθμιση, ήτοι το να ληφθεί υπόψη η ιδιαίτερη σημασία της Μεγάλης Παρασκευής για τα μέλη των συγκεκριμένων Εκκλησιών, σχετίζεται με την προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας, αλλά απέκλεισε το ενδεχόμενο η άμεση διάκριση που αυτή εισάγει να μπορεί να δικαιολογηθεί βάσει του άρθρου 2, παράγραφος 5, ή του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78. Ειδικότερα, κατά το αυστριακό δίκαιο, η δυνατότητα των εργαζομένων που δεν ανήκουν σε μία από τις χριστιανικές Εκκλησίες που κατονομάζει η επίμαχη νομοθετική ρύθμιση να εορτάσουν θρησκευτική εορτή η οποία δεν συμπίπτει με αργία δεν αντιμετωπίζεται με τη χορήγηση επιπλέον ημέρας αργίας, αλλά κατά κύριο λόγο στο πλαίσιο της υποχρεώσεως πρόνοιας που υπέχουν οι εργοδότες έναντι των εργαζομένων τους, βάσει της οποίας μπορεί να αναγνωριστεί, κατά περίπτωση, δικαίωμα απουσίας από την εργασία για το χρονικό διάστημα που απαιτείται για την εκπλήρωση συγκεκριμένων θρησκευτικών καθηκόντων. Κατά συνέπεια, η επίμαχη νομοθετική ρύθμιση δεν είναι αναγκαία για την προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας, κατά την έννοια του άρθρου 2, παράγραφος 5, της εν λόγω οδηγίας. Για τον ίδιο λόγο, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η νομοθετική αυτή ρύθμιση περιλαμβάνει ειδικά μέτρα για την αντιστάθμιση μειονεκτήματος στην επαγγελματική ζωή των συγκεκριμένων εργαζομένων τα οποία συνάδουν προς την αρχή της αναλογικότητας και, στο μέτρο του δυνατού, προς την αρχή της ισότητας, κατά την έννοια του άρθρου 7, παράγραφος 1, της οδηγίας 2000/78.

Όσον αφορά την εφαρμογή στην υπόθεση της κύριας δίκης της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω θρησκείας που απορρέει από το δίκαιο της Ένωσης, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι δεν είναι δυνατή η επίκληση της οδηγίας 2000/78 στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ ιδιωτών προκειμένου να αποκλειστεί η εφαρμογή κανονιστικής ρύθμισης κράτους μέλους, όταν, όπως εν προκειμένω, αυτή δεν μπορεί να ερμηνευθεί σύμφωνα με την οδηγία. Εντούτοις, η οδηγία 2000/78 δεν κατοχυρώνει αφ' εαυτής την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, η οποία πηγάζει από διάφορες διεθνείς πράξεις και από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών. Επιπλέον, η απαγόρευση κάθε διάκρισης λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων έχει επιτακτικό χαρακτήρα ως γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης και κατοχυρώνεται στο άρθρο 21, παράγραφος 1, του Χάρτη.

Ως εκ τούτου, η απαγόρευση αυτή είναι αφ' εαυτής ικανή να απονείμει στους ιδιώτες δικαίωμα δυνάμενο να προβληθεί αυτό καθεαυτό στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ τους σε τομέα που διέπεται από το δίκαιο της Ένωσης. Συνεπώς, το αιτούν δικαστήριο υποχρεούται να παράσχει την έννομη προστασία που απορρέει από το άρθρο αυτό και να διασφαλίσει την πλήρη αποτελεσματικότητά του. Οφείλει δε να μην εφαρμόζει κάθε εθνική διάταξη συνεπαγόμενη διακρίσεις, χωρίς να ζητεί ή να αναμένει την προηγούμενη εξάλειψή της εκ μέρους του νομοθέτη.

Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, ενόσω ο αυστριακός νομοθέτης δεν λαμβάνει μέτρα προς αποκατάσταση της ίσης μεταχείρισης, οι εργοδότες οφείλουν, βάσει του άρθρου 21 του Χάρτη, να επιφυλάσσουν στους εργαζομένους που δεν ανήκουν σε μία από τις Εκκλησίες που κατονομάζονται στις εθνικές διατάξεις την ίδια μεταχείριση με εκείνη που οι επίμαχες διατάξεις στην κύρια δίκη προβλέπουν υπέρ των εργαζομένων που είναι μέλη μίας από τις αυτές.